

Zafira

Zafira

68 Selfies met eigen vervoer

Jan Siemonsma

Schrijver: Jan Siemonsma
Foto omslag: Jan Siemonsma
ISBN: 9789403764528
© Jan Siemonsma (2024)

Inhoud

9	Zafira
11	Fortmond
15	Muiden
20	Dender en Schelde
25	Durme en Schelde
30	Oude en Nieuwe Schelde
34	Rupel en Schelde
38	Veluwezoom 1
43	Veluwezoom 2
48	Berkelpad
53	Fluessen
57	In Memoriam Cees Karssen
63	Makkum
67	Midden-Reest
71	Helden
75	Groene Meierij
79	Weerterbos
83	Boven-IJssel
87	Vechtdal
91	Salland
95	Geijsteren
99	Maspark
103	Lytje Pole
107	Eemland
110	Heijen
113	Gemonde
117	Reevediep 1
120	Reevediep 2
124	Oud-Zuilen
129	Zalk
132	Vreugderijk

135	Appel
139	Oldenaller
142	Hackfort
146	Hoeksche Waard
151	Oeverlanden
155	VAM-berg
159	Friese Stinzen
164	Driemanspolder
168	Kempenland
173	Nieuwkoop
178	Springendal
182	Bethunepolder
187	Kandia
192	Halfweg
196	Nederhemert
200	Boven-Slinge
204	De vaas van Marie
206	Rosendael
210	Laren
214	Schandelo
217	Ravenvennen
220	Noord-Spanje – Autovakantie
223	Noord-Spanje – San Sebastián
228	Noord-Spanje – Bilbao
233	Noord-Spanje – Santillana del Mar
238	Noord-Spanje – Oviedo
243	Noord-Spanje – Santiago de Compostela
248	Noord-Portugal – Guimarães
253	Noord-Portugal – Lamego
257	Noord-Spanje – Salamanca
262	Noord-Spanje – Laguardia
266	Noord-Spanje – Terugreis
269	IJsselmeer – Logistiek
271	IJsselmeer – Etappe 1
277	IJsselmeer – Etappe 2

- 283 IJsselmeer – Etappe 3
- 289 IJsselmeer – Etappe 4

Zafira

Zafira kwam bij ons in huis op 31 januari 2006. Gezinsuitbreiding vraagt investeringen en deze aanwinst kostte ons – met de extra's – de lieve duit van dik zevenentwintigduizend euro. Ze kreeg de namen mee van Zafira Enjoy Twinport. Ze heeft een kleurtje, maar dat is wel Royal Blue. Bij de overheid is ze geregistreerd onder het unieke BSN 18-SK-BR.

Reden voor de adoptie was dat onze twee dochters, destijds tien jaar oud, meer ruimte wilden dan een kattenbak. En Zafira was goed in het creëren van ruimte. Voor het vervoer tijdens kinderfeestjes toverde ze in een oogwenk een derde bank tevoorschijn. En vanwege mijn werkzaamheden in een 'boekenproject' heeft Zafira menig zwaar transport verzorgd van de drukker naar de opslag, van de drukker naar de distributeur, van de ene failliete distributeur naar de andere distributeur, en uiteindelijk van de opslag naar de papierversnipperaar.

Zafira is uitermate sportief en heeft inmiddels driehonderdtachtigduizend kilometer op de stappenteller staan, dus gemiddeld ongeveer twintigduizend per jaar. Ze heeft heel wat van Europa gezien, van Denemarken tot Italië, en van Kroatië tot Portugal. Alleen in haar energie verbruik en de uitstoot van uitlaatgassen mag ze wel wat matigen.

Zafira is altijd – op onze kosten – goed begeleid door de instantie die haar naar Nederland heeft gehaald. Ik heb een keertje uitgerekend dat opvoeding en onderhoud al met al zo'n vijftienduizend euro hebben gekost. Maar dan heeft ze nog niet gegeten en gedronken. Na gedane arbeid krijgt ze van ons af en toe een schoonheidsbehandeling in de wasstraat cadeau.

Zoals bij iedereen is een incidentele blessure onvermijdelijk.

De eerste poliklinische behandeling vond plaats al vier maanden na adoptie. Een paaltje in de parkeergarage van Schiphol was de boosdoener. Meerdere paaltjes volgden.

Daarnaast kreeg Zafira een paar keer te maken met onheuse bejegeningen door derden. Vandalen die haar spiegel vernielden (spiegeltje, spiegeltje, ...), een botsing met een onoplettende achteruitrijdende Belgische dame, en een buurmeisje dat haar met de fiets van achteren aanreed. Ze is ook wel eens bekogeld met steentjes. We vermoeden zelfs dat er een keer op haar geschoten is vanaf een viaduct of vanuit de bosjes. Gelukkig hadden we voor haar een goede zorgverzekering afgesloten.

Tweemaal is zij – onwel geworden – met de ‘ambulance’ naar huis gebracht. De ene keer betrof het een defecte krukassensor, de andere keer een kapotte accu.

Sinds haar zesde trekt Zafira met mij het hele land door. Zonder haar zou ik mijn wekelijkse wandel- of fietstocht niet kunnen maken.

In januari dit jaar is Zafira dus achttien en meerderjarig geworden. Om dit te vieren hebben we haar een drieweekse rondreis door het noorden van Spanje en Portugal aangeboden (zie: ‘Noord-Spanje – Autovakantie’).

Al met al ben ik zeer gehecht aan Zafira. Ze laat me zelden in de steek, hoewel mijn omgeving zegt dat ik háár niet in de steek kan laten. Ik ben dan ook van plan dit ouwe trouwe beestje zo nodig te laten euthanaseren als ze nog wilsbekwaam is en aangeeft niet verder te willen of te kunnen. Ik zal haar dan naar de laatste rustplaats begeleiden.

Maar ik ga niet jankend zingen *“How am I supposed to live without you. I’ve been loving you so long”* (Michael Bolton).

Dat doe je niet voor een koe, zelfs niet voor een heilige koe.

Fortmond

Het is dinsdag, 8 augustus 2023. Sinds 28 juni heb ik geen dagtochten in Nederland meer gemaakt. Afijn, daar zijn vijftien verhaaltjes over de ervaringen tijdens een rondreis door Zuid-Afrika voor in de plaats gekomen ('Zuid-Afrika'. In: *No.10*, 2023).

Maar we pakken de draad snel weer op. Was mijn laatste wandeltocht bij havezate De Haere langs de IJssel tussen Deventer en Olst, tussen Olst en Wijhe ligt nog een flinke meander van de IJssel met de Duursche Waarden en gehucht Fortmond, een overblijfsel van twee steenfabrieken.

Startplaats bij dorp Den Nul, of beter nog: gehucht Duur, waar sinds enkele jaren een Infocentrum IJssel (met horeca Op Duur) is gelegen.

Het is meteen duidelijk dat tijdens mijn afwezigheid de Nederlandse natuur niet stil heeft gezeten. Wilde peen, pastinaak, knoopkruid, vlasbekje en geel walstro zijn veel talrijker geworden. Meer vlinders ook. Veel koolwitjes, maar ik krijg ook bruin zandooie en een kleine vuurvlieder voor de lens. En voor de liefhebber: de bramen zijn rijp!

Het gebied wordt doorkruist door een aantal nevengeulen. Meteen achter het infocentrum een drijvende brug over de Lange Kolk en vervolgens de winterdijk over.

Dwars door extensieve graslanden waar de rood-bruinige zuring fier omhoog steekt, en afwisselt met plukken boerenwormkruid, Sint-Janskruid, gewone berenklaauw, avondkoekoeksbloem en bitterzoet.

Langs de Barloseweg groeit hop in de knotwilgen omhoog. Harig wilgenroosje en moerasspirea bloeien, zelfs een verlate pluk valeriaan. En ik zie voor het eerst dit seizoen wilde bertram in bloei.

De open graslanden wisselen af met ooibossen. De alom

aanwezige rode tot paarse bessen horen bij meidoorn, vlier, wilde rozen (bottels), sleedoorn en een enkele verdwaalde Gelderse roos (we zitten tenslotte in Overijssel).

Een grote nevengeul heeft een fatsoenlijke verkeersbrug bij het gehucht Fortmond. De waterstand lijkt aan de hoge kant, want zowel kattenstaart als kamille staan met de voeten in het water. Bij één van de huisjes valt een uniform veldje op van manshoog uitgebloeid slangenkruid. Wilde reseda en gewone agrimonie bloeien in de berm.

Ik bereik de IJssel bij de restanten van steenfabriek Fortmond. De schoorsteen en een groot aantal ovens bieden nu onderdak aan vleermuizen. Vanaf de uitkijktoren zie ik vlakbij de boot liggen van het Kozakkenveer, die fietsers en voetgangers naar Veessen aan de overkant kan brengen. Jaren geleden maakte ik gebruik van deze veerboot tijdens een fietstocht langs de IJssel ('Midden-IJssel 1'. In: *Lustrum*, 2017). Na de nederlaag van Napoleon in de Slag bij Leipzig in 1813 zaten de geallieerden – Engelsen, Duitsers, Russen – de Fransen op de hielen richting Parijs. Ook duizenden kozakken op hun paardjes deden mee aan de strijd. De meesten zouden hier de IJssel zijn overgestoken via een bootbrug.

Vervolgens wandel ik enkele kilometers stroomafwaarts op de rechteroever van de IJssel. De IJssel zet er flink de vaart in, er is een flinke aanvoer van regenwater uit het buitenland.

Een groep IJslandse paardjes zoekt de schaduw op van een wilg als de zon even doorbreekt. Even later krijg ik een buitje op mijn kop en heb juist een wilg langs de waterkant nodig om een beetje droog te blijven. De grazers houden de begroeiing kort, maar zijn blijkbaar niet gediend van echte kruisdistel, Canadese fijnstraal en heksenmelk. Op vochtige plekken bloeien de reuzenbalsemien, grote wederik, guldenroede en poelruit.

Over een smal deel van een grote nevengeul, die in open verbinding met de IJssel staat, kan ik me naar de overkant trekken met een klein pontje.

Een stukje langs de verkeersweg is niet te vermijden, maar al snel duikt een laarzenpad het ooibos in, Korea geheten. Op enkele plekken zijn doorweekte wandelschoenen niet te vermijden, het is tenslotte een laarzenpad. In de vogelkijkhut zit een vogelaar met telelens geduldig op een ijsvogeltje te wachten. Daar heb ik het geduld niet voor.

Regelmatig bedekken grote strengen bloeiend warkruid (*Cuscuta*) – een obligate parasiet – zijn waardplanten. Het is waarschijnlijk groot warkruid.

In het ooibos moet ik nog een keer schuilen voor een buitje, en dan ben ik weer op de Barloseweg en besluit de groene wandeling te laten volgen door de blauwe wandeling.

Hierdoor kom ik warempel een kunstwerk tegen van de IJssel Biënnale 2023 ('De Haere'. In: *No.10*, 2023). Ene Gijs van Vaerenbergh heeft een puntdak geconstrueerd, opgehangen aan drie wilgen. Jammer dat er geen bankje onder het afdak is toegevoegd, want het is lunchtijd.

Langs enkele voormalige arbeidershuisjes van de steenfabrieken, kom ik in het Fortmonderbos terecht, een bijzonder rivierbos op een oude oeverwal van de IJssel, waar klein springzaad, groot heksenkruid, gewoon nagelkruid, robertskruid en salomonszegel met vruchtjes de bodem bedekken. In dit bos ligt gek genoeg een prachtige lange beukenlaan die ooit bij iets statigs als een landhuis moet hebben gehoord.

Weer bij de IJssel kom ik langs het water tot mijn genoegen een pluk Engelse alant tegen. Dat is volgens mij pas de tweede keer tijdens al mijn vijfhonderd dagtochten. Omdat ik die eerste kennismaking met deze composiet ooit opgeschreven heb weet ik bijna meteen waar dat geweest is ('Waal 1'. In: *1000110*, 2019).

Ook hier staan planten in het snelstromende water die eigenlijk liever droge voeten hebben: oeverstekelnoot en grote wederik. Iets hoger op bloeien zomerfijnstraal en wilde bertram.

Aan de overkant zicht op de honderden meters lange verhoogde weg met eronder hydraulische kleppen, het beginpunt van de Groene Rivier Veessen-Wapenveld, acht kilometer lang en gemiddeld een kilometer breed. Men verwacht dat eens in de vijfenzeventig jaar de kleppen geopend moeten worden om de Groene Rivier mee te laten stromen bij extreem hoogwater in de IJssel.

Terug in het bos worstel ik me door een natte heuphoge vegetatie en eindig ik toch nog behoorlijk nat, maar leg mezelf even te drogen in horeca Op Duur tijdens het nuttigen van een heerlijke mosterdsoep. In het infocentrum een grote maquette om nog even het overzicht van dit mooie gebied in me op te nemen.

Muiden

Zowel Muiderberg als Muiden heb ik wel eens geschampt op de fiets, maar ik heb naar beste weten nog nooit voor de poorten van het Muiderslot gestaan. Zeer strategisch gelegen bij de monding van de Vecht in de voormalige Zuiderzee. Muiden was één van de vestingsteden van de Oude en de Nieuwe Hollandse Waterlinie en later onderdeel van de Stelling van Amsterdam.

Het Muiderslot vertegenwoordigt een flink stukje Nederlandse geschiedenis met als eerste hoofdpersoon graaf Floris V van Holland (1254–1296) en later met historicus en dichter P.C. Hooft (1581–1647). Veel is er over bouw, verval, afbraak, herbouw, restauratie van het Muiderslot onbekend. Floris V zou in 1280 het slot hebben laten bouwen. Zijn grote territoriale ambities resulteerden ook in vele vijanden. In 1296 wordt hij tijdens een jachtpartij ontvoerd en – bij een poging tot ontzet door aanhangers – vermoord bij Muiderberg.

Dichter P.C. Hooft wordt in 1609 Drost van Muiden en bewoont (in de zomer) het Muiderslot tot zijn overlijden in 1647. Vele vrienden en bekenden komen bij hem in het kasteel logeren ("*In de pruimentijd*"), maar de zogenaamde invloedrijke literaire Muiderkring blijkt een mythe te zijn. Wel wordt Hooft als de eerste moderne dichter in de Nederlandse taal beschouwd. Hij schrijft onder andere een toneelstuk over de moord op Floris V. Daarmee is de cirkel van het Muiderslot rond.

Dinsdag, 15 augustus 2023. Ik heb een aantrekkelijk wandelrondje gevonden om de 'Noordpolder beosten Muiden' heen, met start in Muiderberg. Muiderberg is gelegen op een stuwwal langs de voormalige Zuiderzee. Aan de westzijde van het dorp een kleine parkeerplaats bij de

Kerk aan Zee. De toren van deze kerk verloor ooit zijn spits bij een brand, en is nu een stompe toren afgewerkt met kantelen. Vóór de bouw van de kerk in de vijftiende eeuw stond hier een kapel ter ere van Floris V.

Het kerkje ligt inderdaad pal aan het water. Aan de overkant van het IJmeer duidelijk zicht op de 'skyline' van Almere. Ik volg de grasdijk langs het IJmeer enkele kilometers westelijk richting Muiden.

De dijkhelling aan de waterkant staat vol met essen, af en toe met een dooie tak, maar deze bomen zullen niet bezwijken aan de essentaksterfte. Wel opvallend is dat de ene boom vol hangt met dichte bossen gevleugelde vruchtjes, terwijl in de boom ernaast geen vrucht is te bekennen. Ik lees dat de es bekend staat om zijn onvolledige tweehuizigheid. Meestal hebben de bomen tweeslachtige bloemen en dragen dus vrucht, maar er komen ook mannelijke bomen voor zonder vruchtdracht. Volledig vrouwelijk bloeiende bomen (die ook vruchten dragen door windbestuiving) zijn zeldzaam. Op deze dijk staat in elk geval een behoorlijk percentage mannelijke bomen zonder vruchten.

In de struiklaag overheersen de rode vruchten van meidoorn en af en toe de rode tot zwarte bessen van de Amerikaanse vogelkers. Daaronder bloeien overvloedig koninginnenkruid, vlasbekje en glad walstro.

Er liggen drie kunstmatige luwte-eilandjes voor de kust, aangelegd in de negentiger jaren van de vorige eeuw. Eiland Hooft bekeek ik al eens op de fiets vanaf de Hollandse Brug in de A6, maar zocht geen verklaring voor de naam ('De eerste van vijftien'. In: *Tureluren*, 2015). Maar nu vallen de puzzelstukjes op hun plek. De drie eilandjes heten Hooft, Warenar en Drost, en verwijzen dus naar dichter P.C. Hooft, die Drost was van Muiden en een toneelstuk schreef met de titel Warenar (een blijspel over een vrek).

Het schelpenstrandje met de mooie naam Zilverstrand wordt omzoomd door de enorme bladeren van groot hoefblad.

Ik nader het Muiderslot en op de dijk verschijnt een tankversperring die alleen maar kan stammen uit de Tweede Wereldoorlog, toen hier een deel van de Hollandse Waterlinie in werking was gesteld en dijken zoals deze de enige toegangswegen vormden.

In het verlengde van de grasdijk ligt de Stenen Beer, een dam die de slotgracht scheidde van de monding van de Vecht en de Zuiderzee. Deze is van vroegere datum (1851) en dateert uit de tijd dat de Stelling van Amsterdam werd opgetuigd, om de stad als laatste refugium via inundatie te verdedigen. Midden op de Stenen Beer staat een 'monnik', een torentje dat verhindert dat men over de dam het Muiderslot kan bereiken.

Vanaf de dijk zicht op het forteiland Pampus midden in het IJmeer, eveneens onderdeel van de Stelling van Amsterdam, aangelegd in 1887. De uitdrukking '*voor Pampus liggen*' stamt uit de VOC tijd. Er was nog geen eiland, maar VOC schepen moesten bij de ondiepte van Pampus wachten op gunstig tij in de Zuiderzee om Amsterdam binnen te kunnen varen.

Groepen puttertjes vliegen af en aan om de zaadjes uit de vele distels te peuteren. Op het pad langs de slotgracht liggen de oneetbare overblijfselen van rode Amerikaanse rivierkreeften. Ik zie zelfs een kraai met twee koters druk in de weer met het levend ontleden van zo'n heerlijk kreeftje. De oevervegetatie bestaat uit rietkragen met ertussen kattenstaart, harig wilgenroosje, moerasandoorn en koninginnenkruid. Erbovenuit steken enkele metershoge planten van de moerasmelkdistel.

Ik sta voor de poort van het Muiderslot, maar bewaar een bezoek voor later, eventueel in combinatie met een boottochtje vanuit Muiden naar Pampus.

Langs de Kazerne, die ingebed ligt in een vestingwal, bereik ik de Vecht. Het gebouw dient nu tot algemeen nut. In de monding van de Vecht ligt de Groote Zeesluis, een dubbelkerende schutsluis, met spuisluizen aan beide zijden,

gebouwd tussen 1672 en 1674. Door de Afsluitdijk nam het belang af, maar het is een prachtige gerestaureerde sluis met een draaibrug, die vooral gebruikt wordt door de pleziervaart. Ik sta net aan de overkant wanneer de brug opendraait en de jachten de sluis kunnen verlaten binnenlands de Vecht op, en tegenliggers de sluis kunnen invaren om geschut te worden naar het waterniveau van het IJmeer. De draaibrug staat hierdoor wel een twintigtal minuten open.

Ik volg de Vecht stroomopwaarts op de rechteroever. Onder de Spieringbrug door en vervolgens samen met de Vecht over de A1 heen middels het Aquaduct Vechtzicht. Een grote pluk wilde marjolein siert en geurt de berm.

Een eindje verderop verbindt een Duikersluis de lange 'Uitwatering van Het Naardermeer' met de Vecht. Na nog een kilometertje langs de Vecht, besef ik dat ik een afslag moet hebben gemist. Jawel, ik moet de kilometerslange 'Uitwatering van Het Naardermeer' volgen.

Witte waterlelie en gele plomp in het water en op de oever een mooi mengsel van riet, lisdodde, kattenstaart, zwanenbloem, moerasandoorn en watermunt.

Ik loop tegen de spoorlijn Weesp-Almere aan, vlakbij de Zandhazenbrug, de spoorbrug die met een grote boog over de A1 loopt en enkele jaren geleden in zijn geheel op zijn plaats is gereden. Zandhazen blijkt de bijnaam voor de inwoners van Muiderberg te zijn.

Terwijl enkele fietsers zich ontfermen over een zielig kipje dat in de berm ligt te verpieteren, steekt vóór mij een kleine marterachtige de weg over, ik denk een hermelijn gezien de staartlengte, maar het zou ook een wezel kunnen zijn.

Via de Googweg over de A1 en dan via de Hakkelaarsbrug over de Naardertrekvaart terug naar Muiderberg. In de buurt van deze brug zou Floris V in 1296 zijn vermoord.

In Muiderberg ligt de grootste Joodse begraafplaats van Nederland. Hier kwam ik al eens langs op een fietstocht in

2015 ('De eerste van vijftien'. In: *Tureluren*, 2015). '*Hij die op een begraafplaats komt, terwijl hij daar in dertig dagen niet is geweest, zegt:...*', en dan volgt er een tekst in het Hebreeuws. Na veel gepuzzel kwam ik achter de vertaling.

Geloofd, U, de Eeuwige, onze god, koning van de wereld. U die degenen die hier begraven zijn met recht gevormd en met recht verzorgd heeft en met recht heeft doen sterven, met recht aller getal weet [Burger Service Nummer?] en met recht zal doen herleven. Geloofd, U, de Eeuwige, die de doden doet herleven.

Overleden Amsterdamse Joden werden per trekschuit naar deze begraafplaats vervoerd. "*Hij is al bij de Hakkelaarsbrug*" betekende dat iemand ernstig ziek was en op sterven lag.

Muiderberg heeft een mooie Brink en vlak bij mijn parkeerplaats bij de Kerk aan Zee kom ik langs een grote zwerfkei ter nagedachtenis aan... Floris V!

Er blijkt een verschil te zijn tussen de plaatsnamen die eindigen op -muiden en op -mond(e). Het woord muiden werd gebruikt voor de monding van een rivier op zee (Muiden, IJmuiden, Arnemuiden, Genemuiden), maar mond(e) voor uitstroom van een riviertje op een andere rivier (Roermond, IJsselmonde).

Dat is nou toevallig! Volgende week vier dagen fietsen bij Dendermonde in Vlaanderen, bij de monding van de Dender in de Schelde.

Dender en Schelde

Vier dagen fietsen langs de Schelde en zijn zijrivieren, een mooi plan van vriend Jan, maanden geleden keurig voorbereid, zonder voorkennis van het weer. Hij heeft geluk, de weergoden permitteren korte broek en vereisen pet met klep en een flinke dosis zonnebrand.

Op maandagmiddag, 21 augustus 2023, rijden we met auto en fietsendrager door het permanente verkeersinfarct van Antwerpen naar ons basiskamp in Dendermonde, of nog exacter in deelgemeente Sint-Gillis-bij-Dendermonde. Wij nemen onze intrek bij Magda Joos, een adres van Vrienden op de Fiets. Ze heeft op ons verzoek een heerlijke avondmaaltijd bereid (op maandag veel restaurants dicht), waarna we kort het centrum van Dendermonde verkennen.

In Dendermonde mondt zijrivier de Dender uit in de Schelde. De Dender liep voorheen dwars door het historisch centrum van de stad, maar is afgedamd (Oude Dender) en westelijk van de stad naar de Schelde geleid. De inwoners van Dendermonde worden Dendermondenaars genoemd, maar Dendermoordenaars mag ook, gezien de brute afsluiting van de oorspronkelijke bedding.

Op onze eerste fietsdag – dinsdag, 22 augustus 2023 – ligt de focus op deze Dender en op de Schelde ten zuidwesten van Dendermonde. We verlaten de stad langs enkele restanten van de stadsgrachten. Op de oever wordt op een bordje *'Yogahouding 23: Vis'* voorgedaan, maar die schijnt nogal belastend te zijn (*'Blijf kort in deze houding'*).

Bij dorp Oudegem bereiken we de echte Dender, een rivier met een lengte van vijfenzestig kilometer. We passeren een gigantische fabriek voor het recycleren van papier, die hopelijk zijn afvalwater voldoende zuivert vóór het wordt geloosd op de Dender en daarmee op de Schelde. De

waterkwaliteit van Schelde en toeleveranciers is nog steeds niet op orde volgens Europese normen.

Na zicht op het Sint-Aldegondiskerkje van Mespelare over de manshoge mais heen, bereiken we de sas (sluis) van dorp Denderbelle, gebouwd midden twintigste eeuw om de rivier voor grotere schepen bevaarbaar te maken. Groter dan binnenvaartschip Rapido II is in elk geval niet mogelijk. Het schip vaart net met een slakkengang de sluis binnen, met aan beide zijden niet meer dan tien centimeter ruimte.

De oevers van de Dender zijn zeer bloemrijk met harig wilgenroosje, kattenstaart, guldenroede, kaardenbol, koninginnenkruid en reuzenbalsemien als vaandeldragers. Hier valt voor het eerst op dat zowel de bloeiende Japanse duizendknoop als de reuzenbalsemien wel heel veel ruimte krijgen.

In de weilanden komen we regelmatig BBB tegen. Geen beeltenis van Caroline van der Plas, maar Blanc-Bleu-Belge dikbilrunderen, een vleesras met zulke dikke billen dat de kalveren vaak met de keizersnee moeten worden bevrijd.

We raken even aan de buitenwijken van Aalst, waar ik bij een groot bedrijf niet kan nalaten een foto te maken van een vrachtwagen met opschrift *'Jan de Nul'*. Uiteraard voelen wij ons niet aangesproken. Jan de Nul blijkt trouwens een grote Belgische baggeraar te zijn, vergelijkbaar met onze Boskalis.

Van oudsher heerst er een zekere rivaliteit tussen Aalst en Dendermonde omdat Dendermonde in de middeleeuwen het recht verwierf om tol te heffen op de rivier. Tegenwoordig beperkt de rivaliteit zich tot ludieke folkloristische evenementen.

Bij Aalst verlaten we helaas de Dender en moeten in deze sterk verstedelijkte driehoek tussen Gent, Antwerpen en Brussel een vrij saaie doorsteek maken via Lede, Serskamp en Massemen naar de Schelde bij Wetteren.

Toch even reuring wanneer ik een bijzondere vogel denk te zien tussen de houtduiven op een akker. Grijs verenkleed met

grote gele snavel, redelijk benaderbaar. Een ontsnapte papegaai of andere volièrevogel?

In Lede is eindelijk een horecagelegenheid open voor een koffiepauze. Daardoor ook gelegenheid een foto te nemen van de veertiende-eeuwse Sint-Martinuskerk, een bekende Vlaamse bedevaartkerk, waar een vijftiende-eeuws Mariabeeld wordt aanbeden.

In Messemen passeren we de Van Hauwermeirsmolen, een watermolen op de Molenbeek. Niet zo imposant, behalve de mededeling dat de grote gele kwikstaart hier ieder voorjaar dicht bij het waterrad nestelt. Verderop een statig buitenverblijf uit 1909 dat om ons onduidelijke redenen het Geuzenkasteel wordt genoemd.

Bij Wetteren bereiken we de Schelde en gebruiken de lunch in het centrum. De Schelde ontspringt in Frankrijk en is ongeveer driehonderdvijftig kilometer lang. Van de bron tot in Gent wordt de rivier Bovenschelde genoemd, van Gent tot Antwerpen de Zeeschelde en vervolgens in Nederland de Westerschelde. Gezien ons doelgebied tussen Gent en Antwerpen befietsen wij de Zeeschelde, die flink onderhevig is aan de getijden.

Op het Jaagpad zien we opvallend veel verwilderde luzerne (alfalfa) in de berm. Bloemrijke akkerranden zijn hier regelmatig ingezaaid met het sterafrikaantje. Een verwilderde akker staat vol met de trosalant, lijkend op een veelkoppige zonnebloem. Na de Engelse alant nu dan kennisgemaakt met de trosalant.

We steken de Schelde over met het veerpontje van dorp Schellebelle. Langs de Dender kwamen we al Denderbelle tegen. Wie is de mooiste van het land? Veerpontjes over de Schelde – er zijn er vele – horen bij het Openbaar Vervoer en zijn gratis. Ze varen meestal wel op dienstregeling, eigenlijk altijd op het hele en halve uur. Maar het Schellebelle pontje vaart op afroep!

Het is eb in de Schelde. De oevers (Scheldeboorden)

veranderen in slikken, die telkens weer onderlopen bij vloed. Een gordel erboven bestaat uit dichtbegroeide schorren, die alleen nog onderlopen bij extreem hoogwater. Een heel ander beeld dan bij ons. Geen keurige zomerdijk, uiterwaarden en winterdijk, maar een dichte begroeiing tot aan de waterlijn. Veel meer meanders ook. Wel worden er momenteel nieuwe GOGs (Gecontroleerd Overstromings Gebied) aangelegd in het grote Sigmaplan. Wij fietsen door zo'n gebied, de Kalkense Meersen, dat eenmaal per jaar onderloopt.

In dorp Schoonaarde steken we via een brug de Schelde over naar de rechteroever, passeren het fietsveer Appels-Berlare (bewaren we voor morgen) en bereiken de monding van de Dender in de Schelde. De Dender is gevrijwaard van de getijdenwerking door een grote Tijsluis. We steken de sluis over en volgen dit gekanaliseerde gedeelte tot aan de Zwijvekebrug, waar de Oude Dender hermetisch is afgesloten van de nieuwe bedding. Men overweegt overigens om de verbinding te herstellen, hetgeen de doorspoeling van de grachten in het centrum ten goede zal komen.

Nog meer opgevallen onderweg? Ja, het grote aantal walnotenbomen. Terwijl wij onze lanen beplanten met essen, eiken, beuken & co, worden hier de wegen bijna uitsluitend omzoomd door notenbomen. Mocht er ooit door klimaatverandering hongersnood in Europa ontstaan, dan geen nood voor de Belgen, want zij hebben de noot. Tenminste als de walnotenboom de klimaatverandering overleeft.

Bij terugkeer in Sint-Gillis-bij-Dendermonde is een spoorwegovergang geblokkeerd door een trein. Politie, brandweer, ambulance zijn ter plekke: er blijkt iemand op een elektrische step geschept te zijn, die meende nog wel tussen de dichte spoorbomen door te kunnen laveren. Hij schijnt het overleefd te hebben, maar wel zwaar verminkt.

Onze gastvrouw huivert bij het horen van de sirenes van de hulpdiensten. Zij runt een kinderdagverblijf aan huis. Bij een

naburig kinderdagverblijf, twee straten verderop, vond in 2009 een incident plaats dat wereldnieuws werd. Een psychopaat drong met een mes naar binnen en doodde twee baby's en een verzorgster en verwondde twaalf anderen. De plaats delict was volledig willekeurig gekozen. Het had zomaar haar kinderopvang kunnen treffen.

Durme en Schelde

Woensdag, 23 augustus 2023. Na een uitgebreid ontbijt in de tuin van ons gastadres, bij een vijvertje met goudvissen en enkele koikarpers, zitten we weer om half negen op de fiets. Vandaag oog voor de Durme, een andere zijrivier die uitmondt op de linkeroever van de Schelde. De Zeeschelde en zijn zijrivieren vormen samen het Natura2000-gebied 'Schelde en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent'.

We fietsen in een boog via Lebbeke naar Baasrode, waar we ons over de Schelde laten zetten naar Kastel met de fietspont Maiandros II. Ik vraag me af wat Maiandros betekent. Mijn middelbare school kennis van de klassieke talen blijkt diep weggezaakt. Maiandros is Grieks voor Meander. We moeten volgens de dienstregeling een kwartiertje wachten en kletsen wat met de corpulente veerman en twee dames die ook een tochtje maken.

Water stroomt momenteel in volle vaart stroomopwaarts de Schelde binnen. Onder soortgelijke omstandigheden zonk twee weken geleden (7 augustus) een Nederlands binnenvaartschip in een Scheldebocht ongeveer twee kilometer stroomopwaarts bij de Vlassenbroekse Polder. De bocht en de sterke stroom lieten het schip licht overhellen, waardoor de lading bakstenen op pallets begon te schuiven. De schipper heeft het niet overleefd.

Vanaf de pont is op de oevers heel duidelijk de dominante begroeiing van Japanse duizendknoop te zien. *"Het was groen, dus mochten we er niet aankomen. Nu is het te laat en komen we er niet meer van af"*, verzucht één van de dames. *"Idem dito met de reuzenbalsemien."* Japanse duizendknoop is in Nederland een plaag, maar hier is het echt een onbeheersbaar probleem geworden. Reuzenbalsemien wordt

in Nederland bestreden bij kleine beekjes, maar verder redelijk met rust gelaten. Hier is te zien op de schorren waar dat toe kan leiden.

Aan de overkant Sigmaplan werkzaamheden aan nieuwe GOGs (Gecontroleerd Overstromings Gebied). Eerst Wal-Zwijn, dan Lippenbroek en vervolgens De Bunt bij de monding van de Durme. Ik vermoed dat de projectnaam Sigma een subtiele verwijzing is naar de sterk meanderende Schelde. We worden regelmatig een eindje van het Jaagpad gejaagd, omdat de dijk overhoop ligt. Langs dergelijke omleidingen langs onverharde paden kom je soms de leukste bloemenmengsels tegen: gewone agrimonie, klit, kandelaartoorts en heel veel heelblaadjes (nog niet eerder gezien dit jaar).

Behalve de ontelbare walnotenbomen ook veel vlierstruiken, soms hele vlierbesbossen, nu des te opvallender omdat ze vol hangen met paarse bessen.

De enorme diversiteit aan speciale biertjes in België heeft ongetwijfeld te maken met de alom aanwezige klimmer hop, die met haar hopbellen andere struiken – zelfs de Japanse duizendknoop – versiert. Of is het andersom, en heeft de biercultuur geleid tot ontsnapte en verwilderde hopbellen?

Er liggen binnendijks enkele drukbezochte visvijvers, waarschijnlijk omgevormde kolken van vroegere dijkdoorbraken.

We bereiken de monding van de Durme. Dichtstbijzijnde plaats is Tielrode aan de overkant en Hamme op deze oever. Naar analogie van Dendermonde, deze keer geen Durmemonde, maar stroomopwaarts passeren we wel het dorpje Durmen.

Koffiepauze in Hamme. Westelijk van Hamme een oude loop van de Durme. Er loopt een prachtig schelpenpad om deze kronkelende Oude Durme heen. Het aantal (water)vogels is overigens in het algemeen bedroevend laag. Ook hier slechts enkele meeuwen en een solitaire Canadese gans. In de GOGs

zien we wel regelmatig fazanten, maar verder vooral houtduiven.

We rijden door Waasmunster en maken een foto van Kasteel Blauwendael, een speels geheel uit eind negentiende eeuw (neorenaissance). In het omringende park een mooi beeld van twee fietsers, die even stoppen om een praatje te maken. Ze hadden alleen hun kleren wel aan mogen houden, want zo warm is het nou ook weer niet. In Waasmunster dolen we wat rond om een lunchplek te vinden.

Weg van de Durme en terug naar de Schelde via de stad Zele. Zele pronkt met de barokke, uit zandsteen opgetrokken Sint-Ludgeruskerk, die dateert van rond 1700.

In het centrum staat een auto geparkeerd met een gepersonaliseerde nummerplaat: Cocotine! Zo'n bijzondere plaat kost een lieve cent. Cocotine blijkt een merknaam te zijn van eiproducten, maar ik dacht meteen aan een andere financieringsbron.

We komen in de buurt van Berlare langs het Donkmeer, restant van een zeer oude meander van de Schelde, mooi te zien vanuit de lucht (Google Earth). Het Donkmeer is voorzien van de nodige recreatieve voorzieningen.

In België geen omgekeerde vlaggen van boze boeren, maar wel overal in de weilanden borden met de leuze: '*RED ONZE BOEREN*', en het verzoek om de petitie te tekenen op de website.

Verder op de route naar Schoonaarde worden enorme buizen de bodem ingewerkt: het aardgasnet wordt uitgebreid! Het gaat om een gasleiding van Zeebrugge naar de Duitse grens, vooral om LNG te exporteren. En is er geen aardgas, dan gebruiken we het toch voor waterstof. De hopen verplaatste grond voor deze werkzaamheden zijn uniform begroeid met bijenbrood en daardoor mooi paars gekleurd.

We zijn terug bij de Schelde en zitten even te dubben of we moeten oversteken met het veer Berlare-Appels of doorrijden naar een brug in Dendermonde. Vriend Jan staat

enigszins op een helling en valt uit stilstand om met de fiets. Zijn vroegere keeperstraining zorgt er voor dat hij niet op zijn nieuwe heup valt, maar doorrolt. Omstanders zijn snel ter plekke om hem weer overeind te helpen, gelukkig zonder nadelige gevolgen.

We steken over met het pontje, maar het is stikdruk. We kunnen als laatsten de fietsen op het bootje wurmen. Omdat we door hetzelfde hekje de boot ook weer moeten verlaten, staan wij als eersten op de andere oever.

Het laatste stuk naar Dendermonde is identiek aan gister, dus daar kunnen we over zwijgen. Maar niet over de prachtige Grote Markt van Dendermonde, waar we op de terrasjes menig avonduur (geen avontuur!) doorbrengen, onze honger stillen en de dorst lessen (in omgekeerde volgorde!). In juli en augustus is de Grote Markt afgesloten voor autoverkeer. Wij zetten onze fietsen midden op het plein en maken een foto met het gotische Stadhuis (Lakenhalle uit de veertiende eeuw), behangen met enorme vlaggen, als decor. Het gebouw is voorzien van een toren met een 49-koppige beiaard, die ieder kwartier een deuntje speelt. Het plein wordt verder omringd door middeleeuwse panden en het vijftiende-eeuwse Vleeshuis, nu museum met de nadruk op de folklore van Dendermonde. Deze folklore draait om twee ommegangen. De Ros Beiaard Ommegang wordt eens in de tien jaar gehouden (laatste in 2022): een enorm houten paard wordt door de stad gedragen met de vier heemskinderen (kinderen van heer Aymon) op de rug. Marita herinnert zich van de muziekles op de middelbare school het zeventiende-eeuwse Ros Beiaard lied (waarin de rivaliteit met Aalst mooi tot uiting komt).

*'t Ros Beyaert doet zyn ronde
In de Stadt van Dendermonde
Die van Aalst die syn zoo quaet
Omdat hier 't Ros Beyaert gaet*

Dan wordt ook nog jaarlijks de Katuit Ommegang gehouden, waarbij de drie gildereuzen Indiaan, Mars en Goliath hun ronde door de stad doen. We zijn een week te vroeg. Volgende week donderdag (31 augustus) is het weer zover.

Oude en Nieuwe Schelde

Donderdag, 24 augustus 2023. We volgen vanuit Dendermonde de Schelde stroomafwaarts op de rechteroever langs de Vlassenbroekse Polder. De natuur schoonhouden denkt men hier te bewerkstelligen door bordjes met de volgende tekst (meer dan één antwoord mogelijk):

Ik flikker troep in de natuur omdat....

ik dom ben

ik debiel ben

ik lui ben

mijn moeder alles opruimt

Op flinke afstand van de bebouwde kom staat een bijzondere onder architectuur gebouwde watertoren, die Baasrode van schoon Scheldewater voorziet. De oevers van de rivier zijn tot aan de waterlijn dichtbegroeid. De Schelde heeft niet overal voldoende ruimte. Lelijke keermuren moeten dorpen zoals Baasrode beschermen tegen extreme waterstanden.

Ik heb me voorgenomen de opvallende elementen van de vegetatie (Japanse duizendknoop, reuzenbalsemien, walnotenbomen) nog eens goed in beeld te brengen.

We komen langs een 'Blackfield', een zwaar verontreinigd fabrieksterrein dat al vijftientig jaar ligt te liggen. De plantengroei ziet er redelijk normaal uit, maar het probleem zit vooral in de ondergrond. Er groeit een pluk zeepkruid dat graag wil helpen bij de schoonmaak.

Het kerkje van dorp Sint-Amands verschijnt langs het water, uiteraard gewijd aan de heilige Amandus. Later op de dag gaan wij hier oversteken met de veerpont Sint-Amands-Moerzeke. Wij zijn toe aan koffie, maar Brasserie De Veerman is nog niet open.